

Aan leden van de Vaste Kamercommissie van LNV Tweede Kamer der Staten Generaal (via email)

Betreft: de Natuur en Milieu Educatie Nota “Kiezen, leren en meedoen” t.b.v. het Algemeen Overleg van uw commissie op 17 april a.s.

Geachte kamerleden,

Natuur- en Milieu-educatie (NME) is een begrip dat een brede waaier van activiteiten in zich verenigt. Dit werd duidelijk op de lunchbijeenkomst van de IUCN Werkgroep Den Haag, o.l.v. Alexander Rinooy Kan van 13 maart 2008. Tijdens deze bijeenkomst kwamen voorbeelden over tafel variërend van onderwijsprojecten van de Vlinderstichting, Vogelbescherming en Staatsbosbeheer tot interactieve beleidsvormingsprojecten van een lokaal NME-centrum en van stichting Natuurbeleving tot de stichting Milieu Centraal waar consumenten milieu-informatie kunnen krijgen.

De initiatiefnemers, of het nu overheden of maatschappelijke organisaties zijn, worden gedreven door de wens om kinderen of volwassenen te helpen om betrokken te worden/ blijven bij natuur en milieu: hier maar ook elders in de wereld. Dit kan hen onder andere toerusten voor de keuzen waarvoor ze als consument staan. Onderzoek heeft aangetoond dat Natuur- en Milieu-educatie op de basisschool een significant positief effect heeft op latere houding en gedrag ten aanzien van natuur en milieu¹. En ook dat ruim 80% van de Nederlanders het belangrijk vindt om te leren over natuur en milieu². Daarom is het IUCN Nederlands Comité, waarbij tal niet-gouvernementele leden aangesloten zijn, verheugd dat het Kabinet gekomen is met een nieuwe nota Natuur en Milieu-educatie: *Kiezen, leren en meedoen*. Bij de inhoud van de nota hebben wij echter nog een aantal opmerkingen die wij u middels deze brief graag meegegeven voor het AO dat u donderdag 17 april a.s. voert met de minister van LNV en de staatssecretaris van OCW.

Betrokkenheid OCW

Een groot deel van Natuur- en Milieu-educatie vindt plaats binnen onderwijssystemen (basis en voortgezet onderwijs, MBO en hoger onderwijs). Toch is de betrokkenheid van het ministerie van OCW al decennialang gering. De natuur- en milieu-educatieve kennis en vaardigheden die in de kerndoelen zijn verankerd zijn summier en abstract. Daardoor krijgen zij niet de status die ze verdienen doordat juist die onderwerpen vaak niet terugkomen in de toetsing (CITO toets), in de examens en bij de beoordeling door de onderwijsinspectie. Dit laatste zou veel intensiever kunnen plaatsvinden, bijvoorbeeld via het toezicht op de manier waarop scholen invulling geven aan de bevordering van ‘actief burgerschap en sociale integratie’. Veel docenten willen wel meer doen met NME maar weten niet hoe. Meer aandacht voor Natuur- en Milieu-educatie op de PABO en bij lerarenopleidingen zou daaraan bij kunnen dragen. De nota doet daarvoor een eerste aanzet, die wat ons betreft flinke uitbreiding verdient.

Behoeftegericht

“Het Kabinet beschouwt het als haar taak om te zorgen dat burgers zijn toegerust met kennis, inzicht en competenties op het gebied van natuur en milieu.” Dit citaat uit de nota spreekt ons zeer aan en geeft aan dat er een duidelijk doel mee beoogd wordt. Beter dan de term ‘vraaggericht’ die in de nota als speerpunt naar voren komt voor Natuur- en Milieu-educatieve activiteiten is daarom volgens ons het woord ‘behoeftegericht’. De natuur is immers ook een vragende partij. Natuurlijk moet de vorm van het aanbod zodanig zijn, dat de doelgroep daarmee uit de voeten kan. Bijvoorbeeld doordat de producten goed aansluiten bij de onderwijsmethoden die gebruikt worden. Of doordat eerst aan jongeren vanzelfsprekende zaken worden gevraagd die ze eigenlijk al weten. Het speerpunt “vraaggericht” is wat ons betreft dus grotendeels overbodig als organisaties die Natuur- en Milieu-educatieve aanbieden voldoende ondersteund worden om goede producten te

¹ “Hoe duurzaam is NME? Een explorerend kwantitatief onderzoek naar langetermijneffecten van Natuur- en Milieu-educatie op basisscholen”. Veldwerk Nederland & Universiteit Utrecht, (2006)

² Draagvlak voor natuur- en milieu-educatie, ministerie VROM (2006)

kunnen blijven aanbieden en door samenwerking in het veld te leren van elkaar. Dit sluit aan bij onze laatste opmerking.

Maak gebruik van bestaande infrastructuur

Er bestaan, zowel bij overheden als bij maatschappelijke organisaties, veel initiatieven. Ook de nota noemt deze, maar constateert dat de energie efficiënter kan worden ingezet. Wij onderschrijven die doelstelling maar bepleiten om dit niet te doen door nieuwe (overheids)structuren in het leven te roepen zoals een programmabureau maar door het veld zelf in staat te stellen meer af te stemmen. Er bestaat een aantal samenwerkingsverbanden zoals de sectie NME van de Vereniging Educaties Nederland, de Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, de provinciale IVN consulentschappen en het overleg 'Topervaring Nationale Uitdaging'. Ook zijn er al eerder leerlijnen voor NME en kwaliteitsborgingssystemen ontwikkeld. Maak gebruik van de bestaande infrastructuur van het veld voor de opgaven uit de nota en geef haar daartoe de mogelijkheden.

Financieel kader schiet tekort

In de motie Cramer/ Waalkens/ van der Ham (december 2006) werd gesproken over een "substantieel voorwaardenscheppend beleid". Zonder zicht op een ruimere en duurzame financiële (basis)ondersteuning van NME in het onderwijs en daarbuiten blijft het onmogelijk voor maatschappelijke organisaties - die alleen voor nieuwe projecten subsidie kunnen krijgen - en voor NME-centra (waarvan een groot deel een gemiddelde bezetting heeft van 1 fte en 1,5 ID/ WIW fte³) om structureel kwalitatief goede activiteiten aan te bieden. En zeker is dit nodig om de doelstelling van het Kabinet om elk kind op school minimaal 1x per jaar in aanraking te laten komen met een NME activiteit, te realiseren. Er zijn bijna 4 miljoen jongeren onder de 20 in Nederland. Wij pleiten voor het breed organiseren van activiteiten en leer- en belevingservaringen in de natuur, groene stages, en dergelijke voor al deze kinderen. Daarvoor zijn meer middelen nodig dan de Nota aangeeft. Wij roepen het Kabinet op om, samen met gemeenten en provincies, zorg te dragen voor duurzame financiering.

Conclusie

Natuur en Milieu-educatie is van fundamenteel belang voor het creëren van een samenleving die zich bewust is van haar (mondiale) natuurlijke leefomgeving, en zich bewust weet van haar handelingsperspectief. Wij achten het van groot belang dat de bestaande maatschappelijke structuren optimaal benut worden door de overheid, een strategie die prima past in de kabinetsvisie van "Samen Leven, Samen Werken". Hier is naast middelen vooral een overheidsbrede aanpak nodig. Wij kijken uit naar uw debat van 17 april a.s. Voor verdere vragen kunt u contact opnemen met mevr. Wyke Smit (06-25037917 of groene11@antenna.nl) of dhr. Pieter van der Gaag (020-6261732 of pieter.vandergaag@iucn.nl).

Hoogachtend,

Willem Ferwerda, directeur

De niet-gouvernementele IUCN leden in Nederland zijn:

Avalon Foundation, Alertis, ANWB, Both ENDS, Carmabi Foundation, Centrum voor Milieuwetenschappen Leiden, De Landschappen, Diergaarde Blijdorp, IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Natuurmonumenten, Nederlands Centrum voor Inheemse Volken, Nederlandse Vereniging van Dierentuinen, Prins Bernhard Leerstoel voor Internationale Natuurbescherming, Stichting FACE, Staatsbosbeheer, Stichting Natuur en Milieu, Stichting Reservaten Przewalski-paard Nederland, Stichting Tigris, Stichting Trésor, NatuurCollege, Tropenbos International, Universiteit van Amsterdam, Van Tienhoven Stichting, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Vlinderstichting, Vogelbescherming, Waddenvereniging, Wereld Natuur Fonds, European Association of Zoos and Aquaria, European Centre for Nature Conservation, European Union for Coastal Conservation, Eurosite, Friends of the Earth International, Wetlands International.

³ Staalkaart NME, Expertisecentrum LNV (2003)